

Verslag Klimaatbijeenkomsten ‘Maatregelen voor extra CO₂-vastlegging in het Nederlandse bos- en natuurbeheer’

Donderdag 1 en 8 november 2018

Organisatie: VBNE, De Bosgroepen en FPG

Alle presentaties zijn te downloaden via www.vbne.nl

Meer info over de klimaatprojecten vindt u op www.vbne.nl/thema/klimaatakkoord/klimaatakkoord

Inleiding

Op 1 november vond de eerste klimaatbijeenkomst plaats op Landgoed Barendonk te Beers (Noord-Brabant). Op 8 november vond de tweede in de reeks Klimaatbijeenkomsten plaats, deze keer in Vilsteren (Overijssel). De avond had als doel om uitleg te geven over de afspraken die in het Nationaal Klimaatakkoord staan en de extra maatregelen die bos- en natuurbeheerders kunnen nemen om de CO₂ vastlegging te vergroten. De bijeenkomst is onderdeel van de envelop Bos&Klimaat pilots, onder projectleiding van de Wageningen Environmental Research en gefinancierd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Politieke context rond het Klimaatakkoord

Dianne Nijland en Anne Reichgelt, Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE)

Meer dan honderd partijen verlagen de CO₂ uitstoot van Nederland met 49% ten opzichte van 1990. Daarvoor worden allerlei afspraken gemaakt. De VBNE zit aan de Klimaattafel Landbouw en Landgebruik, een van de vijf Klimaattafels. Via de werkgroep Bomen, Bos en Natuur wordt geïnventariseerd welke klimaatmaatregelen de sector bos en natuur kan uitvoeren om CO₂ vast te leggen en te houden. Er zijn tien klimaatregelen voor deze sector opgesteld en doorgerekend door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

De pilots ‘Klimaatlim bosbeheer’ en doorkijk naar grotere uitrol in de komende jaren

Gert-Jan Nabuurs en Mart-Jan Schelhaas, Wageningen Environmental Research (WER)

Met klimaatlim bosbeheer kan langdurig koolstof vastgelegd worden. De potentie is 0,6 miljoen ton CO₂. Naast het klimaat zijn er ook andere zaken waar de boseigenaar mee te maken heeft, zoals verdroging en verzuring van de bodem. Daarom moet bij aanplant van bomen gekeken worden naar de lokale omstandigheden en nagegaan worden via de [Rassenlijst](#) welke bomen een goede keus zijn.

Op dit moment lopen er verschillende pilots met als onderwerp bos en klimaat. Zo worden er proefplekken in Nederland ingericht waarvan de verschillende maatregelen de komende jaren worden gemonitord. Het gaat daarbij om bestaand bos en nieuw bos, maar ook de houtketen wordt bekeken.

Gereedschapskist Klimaatlim bosbeheer

Op dit moment wordt een gereedschapskist ontwikkeld: een praktische online toolbox met uitwerkingen van maatregelen, data, cijfers, voorbeelden en veel gestelde vragen. De gereedschapskist moet handvatten opleveren om bossen en bomen in te zetten voor klimaatmitigatie, inclusief een overzicht van kosten, baten en neveneffecten. Uiteindelijk moet dit leiden tot het ontwikkelen, testen, uitvoeren en monitoren van concrete maatregelen in bos, landschap en groenbeheer. Via de VBNE nieuwsbrief wordt bekend gemaakt wanneer de gereedschapskist online is.

Juridisch advies over wat er komt kijken bij aanleg van nieuw bos

Gijs van Heemstra, Federatie Particulier Grondbezit (FPG)

Gijs van Heemstra schetste wat er komt kijken bij de aanleg van nieuw bos wat betreft wet- en regelgeving. Zijn voorbeeld ging over aanvullend bomen planten op landbouwgrond en niet over volledige omvorming van landbouwgrond naar bos. Op de vraag: “Moet het bestemmingsplan hiervoor worden gewijzigd?” gaf hij dan ook aan dat er geen wijziging nodig is, wanneer het om ‘Landbouwgrond’ gaat. Het gaat in het door hem geschetste voorbeeld immers niet om omvorming.

Er zijn nog weinig concrete verdienmodellen op dit gebied, maar omdat er bijvoorbeeld in Brabant behoorlijk wat grond vrijkomt, zijn er veel mogelijkheden. De twaalf provincies voeren wat dit onderwerp betreft allemaal een ander beleid. Het advies van Gijs van Heemstra was dan ook om vooral te gaan praten en je te laten informeren: “Er is vaak meer mogelijk dan je denkt.”

Revitalisering laag-productieve bossen

Wouter Delforterie, Bosgroep Midden Nederland

Wat kun je zelf doen als bosbeheerder om je bos zo vitaal mogelijk te houden? Met veel praktische voorbeelden nam Wouter Delforterie de aanwezigen mee door een reeks van bekende en minder bekende maatregelen. “Af en toe oogsten en beheer geeft op de lange termijn meer CO₂-opslag dan niets doen, zolang het hout wordt gebruikt voor duurzame toepassingen zodat de CO₂ ook buiten het bos zo lang mogelijk wordt vastgehouden,” aldus Wouter. De belangrijkste elementen zijn hierbij mengen (geen monocultuur), toekomstbomen vrijmaken en verschillende boomsoorten toevoegen. Afgelopen zomer was het goed zichtbaar dat sommige soorten, zoals de fijnspar, echt last hebben van droogte. Met sterfte en aantasting door insecten zoals de letterzetter tot gevolg. Bossen met monocultuur zijn dan extra kwetsbaar.

Koolstofvastlegging in beheerde en onbeheerde bossen

Jan den Ouden, Wageningen Universiteit

Jan den Ouden besprak de vraag of stoppen met houtoogst een bijdrage levert aan de klimaatdoelstelling. Momenteel is een pilot gaande rond beheeringrepen in een bos met grove den, beuk en douglas. Daarbij wordt gekeken wat de effecten van die beheeringrepen zijn en welk effect ze hebben op nutriënten in de bodem. Alhoewel er nog meer onderzoek nodig blijft, is wel duidelijk dat 'niets doen' tijdelijk voor extra opslag van koolstof zorgt, maar dat dat voor de langere termijn niet meer geldt. Niets doen, leidt uiteindelijk tot verval van een bos. "Het is vooral belangrijk om beheerd bos naar een hoger niveau te tillen", aldus Jan den Ouden.

Klimaatlim landschapsonderhoud

David Borgman, Borgman Beheer Advies Forestry Consultants

Dertig procent van het houtig potentieel zoals houtwallen wordt onderbenut. Hier liggen dus kansen voor meer CO₂ vastlegging door actief landschapsonderhoud. Hierdoor wordt hout beter benut en kunnen elementen sterker gemaakt worden tegen bijvoorbeeld droogte en verzuring. Door gebruik te maken van een voorspellend model kan bepaald worden welke boomsoort het beste aangeplant kan worden. Op deze manier kunnen soorten geselecteerd worden die beter zijn voor koolstofopslag en beter bestand zijn tegen ziekten en plagen.

Bos en houtscan Noord Brabant; mogelijkheden en kansen voor aanplant bos buiten het Natuur Netwerk Brabant

Vincent Lokin, Arboribus Silva BV

Het vertrekpunt voor dit initiatief is het vernieuwde bosbeleid van de provincie Noord-Brabant. Vincent Lokin vertelt waar de mogelijkheden liggen met behulp van kaarten. Een belangrijke kans biedt het overgangsgebied tussen bos en landbouwgrond om te zorgen dat daar meer sprake komt van agroforestry, dus combinaties van bomen en grasland.

Conclusie

Betrouwbare overheid

Tijdens de discussie kwam naar voren dat initiatieven vragen om een betrouwbare overheid. Beleidsinstrumenten moeten gericht zijn op een termijn van dertig jaar. Dit lijkt vooralsnog niet mogelijk. De wereld gaat snel en termijnen van vier tot vijf jaar zijn tegenwoordig lang. Wel is het zo dat het klimaat vraagt om blijvende aandacht. Er valt tevens te concluderen dat op dit moment bos en economisch gewin niet samen gaan.

Elke bijdrage telt

De conclusie van de avonden is dat er een flinke opdracht ligt, maar dat de bijdrage vanuit bos- en natuurbeheerders zeker belangrijk is. Ook al is de bijdrage op het totale plaatje beperkt, bijvoorbeeld ten aanzien van vliegtuigen. Iedereen moet de schouders eronder zetten om de klimaatdoelstellingen te halen. Ook met een klein areaal bos kunnen maatregelen genomen worden. Het is belangrijk om zo snel mogelijk te beginnen met maatregelen om meer CO₂ vast te leggen.